

waid ta küsib: „Kas see on häa mõni paha märk, kui abielu-
eluse-heitmised wähemaks jääwad ja efsinud inimeste laste
ehk teise sõnaga sobi-lastest arm suuremaks läheb?“ Ta
peab ise-enelele wastama, et see millgi wiisil häa märk ei
mõi olla. Ta peab ka ise-enelele wastama, et häa
kõrbe on wähenemas, aga paha kõrbe rohkenemas. Rahwa
õiglase sõbra jüdanit peab see kurbastama, sest see ei ole
ialgi häa ega lõbus, kui ilma isata laste arm suuremaks
läheb. Niisugustel lastel ei ole õiget kaswatust, ja nendest
ei mõi ka sell wiisil häid inimesi saada. Igale lapsel olgu
isa ja ema, kes tema eest hoolt peawad ja teda tublits
inimeseks kaswatavad. Naesterahwas üksi on selle tarwis
liig nõrk ja nõder. Et igal inimesel isa ja ema on, see
on inimeste soo lõige wägewama looja soon ja tahtmine.
Õige wägewam looja on lootusesse selle kätse ja seaduse
pannud, et üksigi inimene ilma isata ega ilma emata ilmale
ei mõi sündida. See ei sünni siis ka loomade mitte ega
ei ole tudagi wiisil kõmeline, kui isa, see on meesterahwas,
kes naesterahwa nii kangele on wiinud, et ta lapse sai,
kui niisugune isa selle naesterahwa maha jätab ja kaswata-
mise üksi naesterahwa hooleks jätab. Igale ann tundwalle
mehele peaks see ometi häbiõnne ja teotaw olema teada, et
ta lapse ise on ja siisgi midagi ei tee, et tema oma lihane
laps tõlkliselt inimeste seltsi liikmeks saaks. Nii wasta
meelt kui see ka mõnelegi pahale ja kiimalulle inimesele on,
peame kui mõtlejad ja ülemad loomad ja Jumala kätte
tööd ütlema, et Jumal naesterahwaid mitte selle pärast ei
ole loonud, et nemad meesterahwa himu ja kiimaluse tus-
tutamiseks olemas on, waid selle pärast, et nad auusad
mehe-naesed ja laste-omad oleksiwad. Ka ei ole himu ja
kiimalus Jumalast mitte üksi selle pärast meie siise loodud,
et meie naesterahwa kaenas magusaid tundisid maitseksime,
waid selle pärast, et meie selle läbi auusateks laste-ijaks ja
naese-meesteks saaksime.

Aga tõsi rahwa sõber küsib edasi: „Kust see tuleb,
et abielu-heitmised uuemal ajal wähemaks jääwad ja
sobi-lastest arm kaswab?“ Wastust selle pääle ei ole sugugi

raske anda: See tuleb sest, et ka meie rahwa hulgas mure
ja hool naese eest mitut ära ebmatas naest mõtlast. Ka
meie rahwa seas kuulusse sagedaste, et poisimehed ütlewad:
„Ei ma jõua naest toita!“ Selle juure tulewad küla-naabrid
ja wanad tädid ja lisendawad oma pooit: „Mis naese-
mõtja see on, kellel weel oma kotta ega suuremat wara ei
ole?“ Pääle selle sünnib wäga sagedaste, et tütre-ija oma
tütarit mehele ei taha anda, kellele weel mitte täieline kindel
kott ja warandus osaks ei ole saanud. Ka sünnib mõni
kord, et tüdruk ise mehele ei taha minna, kellel weel mit-
sugust kotta ega wara ei ole. Ega see siis ka ime ei ole,
kui waejematel noortel meestel lugu ära läheb naest mõtta:
Koor mees ise kardab seda teha, teised ebmatawad teda ka
sest ära, tulewase äia-ija ei ole ka selle pooit, tüdruk ise
mõni kord ka mitte. Sell wiisil saab siis naese-mõtmine
Geesti rahwa seas, nagu see Saksas, Prantsuse, Inglise ja
muudel maaladel juba paraku saanud on, üksi jõuutamate
meeste asjaks. Waejemad mehed jääwad poisimeheks.
Naesterahwas ei lähe enam mehele, waid mehe kottale ja
warandusele; ta ei hooli mehest enesest suuremat midagi,
waid waatab üksi selle pääle, et tall raha ja wara on,
nõnda ei ta mureta ja tööta mõis elada. Aga kui raha
ja wara ei ole, siis abielu-heit ei heideta. Loodud himu
naesterahwaga ümber käia jääb aga ilka inimese siise ja
sünnitab dojeste ümberhulkumist ja teeldud kottusaamist lähe
soo wahel; enne kui keegi tähele paneb, on noored inimesed
estiteele sattunud, ja tütarlaps sünnitab ilma isata lapse
ilmale.

Aga ka ülemates seisustes, kus haridust ja sagedaste
jõudu tänuks on naest mõtta, ei mõta tihhi naest, waid
jadedaste poisimeesteks. Seda on palju näha, et nimelt
suuremate linnade sees ja ümber kaudu ülipalju auusaid
alaimat jugu tütarlapsi ära rifiutakse ja raiutakse. Pale
meel tuleb pääle, kui sest peab rääkima. Kena priske
nõrga õnnis tütarlaps tuleb liina, ja mõne aja pärast
jubiub ta üleaneu saksiku küüsi. Peagi on ta auust ilma.
Südame waluga ei tea ta, mis peab tegema. Oma puhtate